

LEGAL TECH VA YURIDIK XIZMATLARNING IJTIMOIY MAS’ULIYATI

Ablakulova Dilfuza Komiljon qizi

dilfuzaablakulova2006@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti,

Ommaviy huquq fakulteti 1-kurs V potok 1-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada yuridik xizmat hamda Legal tech tushunchalarini, turlarini, ularning mamlakatimiz va xalqaro miqyosda tutgan o‘rni hamda davlat va jamiyat hayotidagi ahamiyati to‘g‘risida batafsil so‘z yuritamiz.

Kalit so‘zlar: Yuridik xizmat, Legal tech, IT, huquqiy ong, yurist, shartnoma, onlayn konsultatsiya, funksiya, sud, tergov, prokuratura, huquq, sayt, qaror, sun‘iy intellekt, qaror, innovatsiya, telefon, axborot, advokat, platforma, imzo.

KIRISH

Yuridik xizmatlar va Legal tech sohalari har bir mamlakatda uyg‘un holda rivojlanib bormoqda. Ular bir qator vazifalar bilan birgalikda ijtimoiy funksiyalarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Xususan, fuqarolarni yuridik bilimlar bilan ta‘minlash, aholining huquqiy ongini va madaniyatini oshirish, ularning huquqlarini himoya qilish, yuridik yordamni ommaga taqdim etish kabi dolzarb va muhim vazifalar aynan yuridik xizmatlar va Legal tech sohasi bilan ta‘minlanmoqda. **Yuridik xizmatlar** – yuridik mutaxassislar tomonidan ko‘rsatiladigan barcha turdagi xizmatlar. Ushbu xizmatlar huquqiy maslahatlar berish, hujjatlar tayyorlash, sud ishlarini olib borish va boshqa yuridik faoliyatlarni o‘z ichiga oladi. Ma‘lumki, har bir sohada IT texnologiyasiga talab ortib bormoqda va huquq sohasida ham yuridik texnologiyalar va IT xizmatlardan foydalanmoqdamiz. Bularni esa bir nom bilan “ **Legal tech** ” deb ataymiz. **Legal tech** yuridik mutaxassislarga yuridik xizmat ko‘rsatish samaradorligini yanada oshirish va takomillashtirish uchun zamonaviy texnologiya va dasturiy ta‘minotlardan foydalanishni o‘z ichiga oluvchi soha hisoblanadi. Yuridik xizmatlar bizga professional yuristlardan ishonchli yuridik xizmatlar olishni, har birimizning muammolarimiz alohida ko‘rib chiqilishini, huquqiy sayt hamda platformalar yordamida vaqtimizni tejashimizni, kerakli hujjatlardan tez va oson foydalanishni, masofadan turib ham arzon va sifatli yuridik xizmatdan foydalana olish imkoniyatiga ega bo‘lishni ta‘minlab beradi. Huquqiy texnologiya, odatda yuridik texnologiya deb ataladi, huquqiy jarayonlarni soddalashtiradigan va yuridik firmalar samaradorligini oshiruvchi raqamli vositalar va dasturiy ta‘minotga ishora qiladi. Yillar davomida yuridik texnologiyalar tashkilotlarga mijozlarning o‘zgaruvchan talablari va tez sur‘atlar bilan rivojlanayotgan yuridik sohaga moslashishda yordam berishda tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mijozlarni boshqarishdan tortib ish tayyorlashgacha, yuridik texnologiya advokatlik firmalarining texnologiya asosidagi dunyoda raqobatbardoshligini ta‘minlaydigan son-

sanoqsiz yechimlarni taklif etadi. Ushbu blog postida huquqiy texnologiya nimani o‘z ichiga olishi, uning afzalliklari va nima uchun unga sarmoya kiritish bugungi kunda yuridik firmalar uchun juda muhimligini muhokama qilamiz. [1] Maqolaning dolzarbligi shundaki, raqamlashtirish jarayonlari tezlashayotgan hozirgi davrda huquqshunoslar faoliyatida Legal Tech vositalarini qo‘llash zaruratga aylanmoqda. Bu esa o‘z navbatida huquqshunoslar oldiga yangi imkoniyatlar va qiyinchiliklarni qo‘ymoqda. Shu sababli Legal Tech`ning yuristlarga qanday foyda keltirishi va uni samarali joriy etish yo‘llari haqida chuqur ilmiy tadqiqotlar o‘tkazish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot natijasida olingan ma‘lumotlar huquqshunoslar uchun Legal Tech imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berish imkonini beradi. Shuningdek, ushbu sohadagi ilmiy bilimlarni boyitishga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar

Legal tech`dan foydalanish faoliyatini Buyuk Britaniya misolida ko‘rib chiqaylik. Bir qarashda, Buyuk Britaniyaning yuridik xizmatlar iste‘molchilarini o‘rganish bo‘yicha 2021-yilgi hisoboti o‘tgan yillar natijalarini yana bir bor tasdiqlaydi, ya'ni iste‘molchi foydalanishda bir xil amaliyot sohalari ustunlik qiladi, yuridik firmalar va advokatlar asosiy maslahatchilar bo‘lib, belgilangan to‘lovlar ularning rolini oshirishda davom etayotgan edi. Asosiy narxlash modeli va yuridik firma foydalanuvchilarining katta qismi, agar boshqa huquqiy masala yuzaga keladigan bo‘lsa, xuddi shu firmadan yana foydalanishga tayyor edi. Biroq, iste‘molchi yuridik xizmatlarining so‘nggi so‘rovi pandemiya bilan kurashdan so‘ng bir yil o‘tgach bo‘lib o‘tdi va bu yerda bitta so‘rov mavzusi bor edi, bu so‘rovnomalarga pandemiya va boshqa omillar ta‘sir ko‘rsatishi aniq edi.

Birinchidan, Zoom, Skype va boshqa video konsultatsiyalar yuridik maslahatchi bilan suhbatlashish usuli sifatida qabul qilindi va iste‘molchilar ushbu maslahat usullaridan foydalanish imkoniga ega bo‘lishdi: 2020- yilda Zoom yoki shunga o‘xshash platformalarni ishlatgan deyarli har bir kishi (90%) bu variantdan bundan buyon foydalanishdan xursand bo‘lishini ma‘lum qildi.

Ikkinchidan, yuridik firma yoki yuridik maslahatchi tanlash ko‘pchilik iste‘molchilar uchun mahalliy tanlovlar bilan cheklanib qolmadi: uch yil avval so‘rov boshlanganidan beri birinchi marta ko‘pchilik mamlakatning istalgan nuqtasida yuridik maslahatchidan foydalanishni o‘ylab ko‘rishdan xursand bo‘ldi.

Uchinchidan, o‘smirlar yuridik maslahatchi, jumladan qidiruv tizimlari va taqqoslash saytlarini qidirayotganda raqamli xizmatlarga ko‘proq murojaat qilishayotganligi aniqlandi.

Natijalar

2021-yilda advokatlik firmasini tanlashga advokatlik firmasi veb-saytidagi narx ma‘lumotlari ta‘sir ko‘rsatdi, ya‘ni insonlar endilikda advokatlik firmalari o‘rtasida tanlov qilishda ular o‘z saytlarida taqdim qilgan narxlarga qarab tanlovni amalga oshirishadi. Ushbu so‘rov natijalari shuni ko‘rsatadiki, uch yil davomida 2021- yilda

iste'molchilarning saytlarni ko'rib chiqish, taqqoslash va foydalanish foizi 2020-yildagi 6 foizdan ikki barobarga (10 foiz) oshgan. (2019)

Hushyorlikka chorlovchi jihat shundaki, iste'molchilarning huquqlarini tartibga solish va agar biror narsa noto'g'ri bo'lsa, uni tuzatish yo'llari haqidagi bilimlari so'nggi uch yil ichida yaxshilanmadi. Iste'molchilarning to'rtidan biridan kamrog'igina o'z advokatlik firmalari tartibga solinayotganini bilishgan, ko'pchilik iste'molchilar o'z huquqlarini tekshirmagan va advokatlik firmasidan foydalanganlarning beshdan biridan kamrog'i Huquqiy Ombudsman haqida bilishgan va bu yerga borishlari mumkinligini tushunishgan.

Oxirgi yilda yetakchi yuridik brendlar haqida iste'molchilarning xabardorligi o'tgan yilga nisbatan oshdi: 2021-2020- yillar oralig'ida brend taqqoslashlari amalga oshirilganda, ko'rib chiqilgan brendlarning 60 foizi o'z faoliyatini targ'ib qilishni kuchaytirdi. Faqat uchta brendning targ'ib qilish darajasi 50% dan yuqori ko'rsatkichni ko'rsatdi, bular InjuryLawyers4U, Milliy baxtsiz hodisalar bo'yicha yordam liniyasi va First4Lawyers edi. 2021-yilda targ'ibot va brend xabardorligini oshirish bo'yicha to'rtinchi yirik brend - Irvin Mitchell ham ular qatoriga qo'shildi. [2]

Legal techning qo'llanilish sohalari

Legal techdan turli faoliyatlarda turli maqsadlarda foydalaniladi. Masalan, advokatlarga huquqiy firmalarga ma'lumotlarni yig'ish, saqlash va boshqarishda, huquqiy tadqiqotlarni tezlashtirishda Legal tech samarali yordam beradi. Yuridik xizmatlar shartnomalar, da'vo arizalari va boshqa huquqiy hujjatlarni avtomatik yaratishga imkon beradi. Videokonferensiya va chat orqali fuqarolar onlayn konsultatsiya olishadi, sud jarayonlaridagi kerakli ma'lumotlarni to'plashga

yordam beradi. Legal Techdan ko'plab mamlakatlar huquqiy sohada faol foydalanib kelmoqda. Masalan, AQSHda LegalZoom va RocketLawyer shartnomalar yaratish, huquqiy ko'rsatmalar berish, mediatsiya va arbitraj sohalari bo'yicha fuqarolarga huquqiy xizmat ko'rsatadi. Buyuk Britaniyada LawBot platformasi mijozlarga onlayn yuridik konsultatsiya berishda qo'llaniladi. Ushbu innovatsiyalar huquqiy landshaftni o'zgartirib, advokatlik firmalarini yanada samaraliroq va murakkab ishlarni qisqa vaqt ichida ko'rib chiqish uchun yaxshi jihozlandi. Bundan tashqari, Legal Tech tomon bu o'tish shunchaki o'tadigan tendensiya emas. Wolters Kluwerning 2023-yilgi hisoboti shuni ko'rsatadiki, 2024-yilga kelib advokatlarning 70% dan ortig'i o'zlarining sud ishlarida generativ AI dan foydalanadilar. Bundan tashqari, advokatlarning 68 foizi uning ta'siriga tayyor ekanliklariga ishonishadi, 73 foizi esa AI ularning amaliyotiga qanday foyda keltirishini tushunishlarini aytishadi. Foydalanishning bunday o'sishi zamonaviy huquqiy amaliyotda texnologiyaning hal qiluvchi rolini anglashning ortib borayotganini anglatadi. 2022-yilgi yuridik biznes tendensiyalari hisobotiga ko'ra, COVID-19 dan keyin yuridik firmalarning 50% dan ortig'i ishni soddalashtirish uchun texnologiyadan foydalanishgan. Yuridik firmalarning qariyb 50% mijozlar bilan muloqot qilish uchun texnologiyadan foydalangan, 26% esa undan yangi istiqbollarni yollash uchun foydalangan. Videokonferensaloqa dasturlari advokatlar tomonidan eng ko'p

foydalaniladigan dasturiy ta'minot (87%), bulutli saqlash (66%) va uchinchi o'rinda amaliyotni boshqarish dasturlari (62%) bo'ldi. [3]

O'zbekistonda yuridik xizmat turlari

Demokratik-huquqiy davlat barpo etish, aholining huquqiy ongi va madaniyatini oshirish, fuqarolik jamiyatida qonun ustuvorligiga erishda yuridik xizmatlarning o'rni beqiyosdir. Hozirda aholi sonining tobora ortib borishi va yuridik faoliyat ko'rsatadigan obyektlarning qamrovi ham kengayib borayotganligi yuridik xodimlardan malakalarini muntazam oshirib borishni va huquqiy vositalardan aniq va to'g'ri foydalanish mahoratlarini rivojlantirishni talab qilmoqda. Yuristlarning faoliyat doirasi faqat huquqiy sohada cheklanib qolmasdan, balki boshqa tarmoqlarda ham muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Davlatning ijtimoiy- iqtisodiy, siyosiy, ma'naviy-madaniy jihatdan rivojlanishi aynan huquq bilan chambarchas bog'liqligi yaqqol namoyon bo'lmoqda. Chunki aynan mana shu sohalarini gullab-yashnashi davlatning huquqiy funksiyalarida o'z aksini topgan. Aynan yuridik xizmatlar orqali davlat mana shunday funksiyalarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Yuridik faoliyat mazmun jihatdan quyidagi guruhlarga bo'linadi: sud, prokuratura, tergov, advokatlik, notarial harakatlar. Yuridik xizmat deganda davlat hokimiyatining turli organlari, shu organlarda huquqiy ishlarni amalga oshirilishini ta'minlaydigan, mustaqil tuzilma yoki yurist va mutaxassislar tushuniladi.

Yuridik xizmatning obyektiv zarurligi

Yuridik xizmat tushunchasi yuridik faoliyat va mana shu faoliyatni amalga oshiruvchi subyektlar bilan to'la- to'kisdir. Agar ularni bir- biridan ajratadigan bo'lsak yuridik xizmat o'zining asl mohiyatini yo'qotishi muqarrardir. Yuridik xizmat mustaqil faoliyat va muayyan yo'nalish sifatida qo'llanilishi butun jamiyat uchun keraklidir. Yuridik xizmatning zarurligi quyidagilarda namoyon bo'ladi:

Birinchidan, jamiyat rivojlanib, davlat ravnaq topgani sayin ijtimoiy munosabatlarning ham soni oshib, xilma- xilligi ko'payib bormoqda. Aynan mana shu ijtimoiy munosabatlar huquq orqali tartibga solinishi ham huquqiy omillar yordamida hal etiladi. Bunday sharoitda yuridik xizmat nafaqat hozir, balki keyinchalik ham muhimligi va ahamiyatini saqlab qolishi turgan gap. *Ikkinchidan*, turli faoliyat sohalaridagi yuridik ishlar yuridik malakaga ega bo'lgan shaxslar tomonidangina amalga oshirilmog'i darkor. Shuning uchun ham boshqa kasb egalari huquqiy jihatdan har qancha savodxon bo'lmasinlar, professional yuridik xizmatga muhtojlik sezadilar. *Uchinchidan*, global taraqqiyot jarayoni tobora tezlashar ekan, ijtimoiy hayotda yashayotgan har bir subyektning manfaati mavjud bo'ladi. Biroq bu manfaatlar har doim ham mos kelmasligi, ko'p hollarda kelishmovchilik va nizolarga sabab bo'lishi mumkin. Bunday ko'ngilsiz voqealarga yo'l qo'ymaslik maqsadida har bir hukumat yuridik xizmatlar ko'rsatish darajasini maksimal ta'minlashga harakat qiladi. Yuqoridagi omillar yuridik xizmat fuqarolik uchun qanchalik muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatib beradi. Shuning uchun ham bozor iqtisodiyotiga asoslangan huquqiy- demokratik davlat, adolatli

fuqarolik jamiyati qurish uchun yuridik xizmatlar mustaqil va alohida tuzilma sifatida mavjud bo‘lishi kerak. [4]

O‘zbekistonda Legal tech platformalari

Public.sud.uz- O‘zbekistondagi sud tizimi, sud hujjati qarorlari, ajrimlari va sud jarayonlari haqida to‘liq ma‘lumot beruvchi onlayn platformadir. Ushbu platforma yordamida foydalanuvchilar barcha tumanlarda bo‘lib o‘tgan sudlar faoliyatiga oid xizmatlariga kirish imkoniyatiga ega bo‘lishadi. Sayt foydalanuvchilarga sudlar va ularning faoliyati haqida ma‘lumot olishni, kuzatuvchilarga o‘z ishlarini onlayn tarzda kuzatishni, huquqiy maslahatlar olish va sud hujjatlarini tayyorlash bo‘yicha qo‘llanmalar taqdim etadi. *Public.sud.uz* O‘zbekistonning sud- huquq tizimining yanada ochiq va shaffofligini ta‘minlab beradi. Fuqarolarning sud tizimiga bo‘lgan ishonchini oshirishga yordam beradi.

Regulation.uz respublikadagi barcha qonun hujjatlari, qonunlar va reglamentlarni o‘zida jamlaydigan resurs hisoblanadi. Foydalanuvchilar qonun hujjatlari, qarorlar va har qanday normativ- huquqiy hujjatlarni qidirishi hamda o‘qishi mumkin. Sayt huquqiy maslahatlar va normativ- huquqiy hujjatlarning yangiliklari haqida ma‘lumotlar taqdim etadi. Fuqarolar qonun hujjatlari muhokamasida ishtirok etishi va shu orqali o‘zlarining ijtimoiy faolliklarini amalga oshirishlari ta‘minlanadi.

Lex.uz- O‘zbekiston Respublikasi qonunlarining onlayn huquqiy bazasidir. Unda O‘zbekiston Respublikasining oliy va markaziy davlat organlarining, xalqaro shartnomalarning, davlat boshlig‘ining farmon, qaror va farmoyishlarining, qonun loyihalarining, sud qarorlarining bazasi saqlanadi. Yangi va eski tahrirdagi qonun hujjatlari ham sayt orqali uzatiladi. *Lex.uz* huquq sohasida faoliyat yurituvchi xodimlar, talabalar va keng jamoatchilik uchun muhim ma‘lumotlar taqdim qiladi.

Yurxizmat- barcha turdagi akademik matnlarning shablonlari saqlanadigan onlayn platforma. Foydalanuvchilar advokatlar va yuristlardan yuridik yordam olishlari, sud jarayoniga kerakli hujjatlarni tayyorlashlari mumkin. Shuningdek, bu saytdan notarius, advokat va sud sohasida xizmat qiladigan xodimlar keng foydalanadilar. Umuman olganda, bu onlayn platformalarning barchasi huquqiy muammolarni hal etishda foydali manba hisoblanadi. Ular O‘zbekistonning huquq tizimining ochiq va shaffof bo‘lishini, shuningdek, fuqarolarni huquqiy ma‘lumotlar bilan ta‘minlaydi.

Yuridik texnologiya to‘lqinlari

Yuridik texnologiya tarixini 1970-yillardan boshlab mos ravishda uchta to‘lqinga bo‘lib o‘rganish mumkin. Ularning har biri raqamli infratuzilmadagi fundamental yutuqlar, masalan, dasturiy ta‘minot funksiyalarini yaxshilash, aloqa texnologiyalari, ma‘lumotlarni saqlash imkoniyatlari va o‘zaro ishlash standartlari ta‘sirini aks ettirishi bilan muhim ahamiyat kasb etadi.

Birinchi to‘lqin, taxminan 1970–1990-yillarda bo‘lib o‘tgan. 1960-yillarda Yevropa va AQShda huquqiy tadqiqotlar va ma‘lumotlar bazalari yaratilgan. Ushbu tizimlarning aksariyati eksperimental bosqichdan tashqarida rivojlanmagan. Biroq ular huquqiy ma‘lumotlarni qidirish tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyatga kasb etdi. 1970-

yillarning boshida AQShda Lexis va Westlaw yuridik xizmatlari tomonidan yirik tijorat platformalari va saytlar foydalanishga topshirildi. O‘n yillikning oxiriga kelib, statistika hisoblanganda AQShdagi yirik yuridik firmalarning barchasi Lexisning mijozlari sanalardi. 1970-yillarning oxiri va 1980-yillar davomida huquqiy ekspert tizimlari va platformalari keskin rivojlandi. AQSh, Buyuk Britaniya, Italiya, Niderlandiya va boshqa rivojlangan mamlakatlarda tadqiqot dasturlari sezilarli darjada o‘sdı. Biroq 1980-yillarning oxiri 1990-yillarning boshiga kelib, shu hodisaning guvohi bo‘ldikki, konseptual asoslarni hisobga olmaganda, aksariyat loyihalar funksional va tashkiliy jihatdan yangilikka uchramadi. Tizimlar juda o‘ziga xos bo‘lib, huquqning juda tor sohalarida ishlash uchun qurilgan va juda chegaralangan edi yoki yuridik ekspertizadan farqli ravishda “byurokratik” qarorlar qabul qilishni ta‘minlashga xizmat qilganini ham alohida ta‘kidlash joiz.

Ikkinchi to‘lqin, taxminan 1991–2012-yillarga to‘g‘ri keladi. Ushbu davrda raqamli transformatsiya asosan to‘rtta asosiy texnologik o‘zgarish sababli amalga oshirildi. Birinchidan, ma‘lumotlarni qayta ishlash va ularni saqlashda sezilarli o‘zgarishlar bo‘ldi. Shaxsiy kompyuter va gadjet, qurilmalardan foydalanish ortib bordi. Ikkinchidan, dasturiy ta‘minotlarning narxi arzonlashib bordi, ilovalar assortimentini ishlab chiqish jarayonida tezkor dizayn texnikasiga o‘tilgani ham muhim omil bo‘ldi. Uchinchidan, internet tarmog‘i 1980-yillarning boshlarida yaratilgan bo‘lsa-da, 1990-yillarning boshlariga kelib keng tarqala boshladi. Bu hodisa esa o‘n yillikning ikkinchi yarmiga kelib innovatsiyalar to‘lqinini yuzaga keltirdi. Taxminan 2000-yillarning o‘rtalarida internet tarmog‘ining navbatdagi innovatsion bosqichli jarayoni boshlandi. Bu vaqt shartli ravishda statik tarmoqdan dinamik internetga o‘tish davri deb ataladi. To‘rtinchidan, taxminan 2007-yildan keyin 3G aloqa tarmoqlari paydo bo‘ldi. Hamda qo‘l telefonlar va mobil aloqalarning chiqarilishi natijasida rivojlanish kuchaydi. 1990-yillarning boshiga kelib

ayrim yirik yuridik firmalar o‘zlarining buyurtma tizimlarini ishlab chiqishga ulgurgan edilar (masalan, Plotnikoff va Woolfson). Endilikda Internet huquqiy ma‘lumotlarni qidirish uchun alohida terminal va CD-ROM cheklovlari talablarini bekor qilishga oid choralar ko‘rildi. Bu esa yuridik firmalar uchun katta imkoniyatlar eshigini ochdi. Endi ular tijorat tizimlariga ish stolidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri kirish imkoniga ega bo‘lishdi. 1990-yillarning o‘rtalaridan boshlab, huquqiy axborot institutlari tarmoqlariga bepul kirish ta‘minlanganini alohida ta‘kidlash lozim. 1995-yillarda shaxsiy kompyuterlar deyarli barcha huquqshunoslar uchun ish stolidagi asosiy vositaga aylandi. Amerika advokatlar assotsiatsiyasining 1995-yildagi kichik firmalar va yakka tartibdagi amaliyotchilarni o‘rganishi shuni ko‘rsatdiki, ishtirokchilarning deyarli 87 foizi amaliyotlarida shaxsiy kompyuterdan foydalangan, bu o‘sha davr uchun juda kata natija edi. BUndan 5 yil ilgari 1990-yilda esa bu ko‘rsatkich atigi 59 foizni tashkil qilgan. Eng bizning sohaga kerakli joyi, ushbu bosqichda Legal techdan foydalanish sud jarayonlarini ham qamrab oldi.

Uchinchi to‘lqin: 2012-yildan hozirgacha bo‘lgan avrni qamrab oladi. 2010-yillarning o‘rtalariga kelib dunyo miqyosida investitsiyalarning ortishi yetuk huquqiy

bozorlarning o‘shishni ta’minladi. Ushbu o‘shishning katta qismini startaployihalari tashkil qildi. Avstraliyadagi bozorlarga 2015 va 2018-yillar davomida 49 ta yangi firma kirib kelgach, yuridik texnologiya sanoati deyarli ikki baravar ko‘paydi. Braziliyada esa hozirgi davrda 150 ga yaqin yuridik texnologik startaplar mavjud bo‘lib, ular 3 yil davomida uch baravar ko‘paygan. Ushbu o‘zgarishlar, albatta, kompyuterning qayta ishlash quvvati, ma’lumotlarni saqlab olish, tarmoqlarning kengligi darajasi, mobil texnologiyalarning doimiy yaxshilanishi va bunday yutuqlardan doimiy

foydalanib kelayotgan dasturiy ta’minot innovatsiyalari bilan mustahkamlangan. Yuridik sohada texnologiyalarni rivojlantirish uchun avvalo

“Legal tech” nima ekanligi tushunib olish maqsadga muvofiq. “Legal tech” amaliy yuridik faoliyat uchun axborot texnologiyalari xizmatlaridan foydalanishga ixtisoslashgan va 2000-yillarning oxiridan boshlab iste’molchilarga axborot texnologiyalaridan samarali foydalangan holda yuridik xizmatlar ko‘rsatishga ixtisoslashgan maxsus biznes sohasi hisoblanadi. [5] Shuningdek, “Legal tech” yuridik sohani raqamli texnologiyalar bilan qamrab oluvchi, yuridik xizmatlarni avtomatlashtirilgan tarzda ko‘rsatish, yuridik masalalarni raqamli texnologiyalar yordamida yechishga qaratilgan yurisprudensiya va axborot texnologiyalari sohalarining uyg‘unligida hosil bo‘lgan yo‘nalishdir va aynan shu yo‘nalish tufayli yuridik xizmat ko‘rsatish samaradorligining oshishiga erishilmoqda. Tashqi tomondan, “Legal tech” tushunchasi va uning ostida bo‘lishi mumkin bo‘lgan huquqiy jarayonlar yaqqol ko‘rinadigandek tuyuladi. Aytish joizki, yuridik texnologiya yuridik faoliyat bilan shug‘ullanayotganda foydalanish mumkin bo‘lgan har qanday texnologiya turi demakdir. Biroq bu ta’rifning bir qator zaif tomonlari ham borligini hisobga olish lozim. Bundan tashqari, u yuridik texnologiya doirasida mavjud bo‘lgan ko‘plab yangiliklarni va turlilikni yo‘q qiladi, shu bilan birga, hech qanday “huquqiylik”ka ega bo‘lmagan ko‘plab oddiy texnologiyalarni ham qamrab oladi. “Legal tech” uchun mos keladigan texnologiyalar juda ko‘p va turli-tumandir. Shu sababli olimlar uning standart va qisqa ta’rifini ishlab chiqish uchun ko‘p munozara qilishgan.

XULOSA

Yuridik xizmatning jamiyatni rivojlantirish, mamlakatni modernizatsiyalash va isloh qilishdagi ahamiyati beqiyosdir. Yuridik xizmat va Legal Tech orqali davlat va xo‘jalik organlaridagi ishlar samaradorligini oshirishimiz, qonunlarni amalga to‘g‘ri tatbiq qila olishimiz, turli xildagi jinoyatlarning oldini olishimiz, barcha toifadagi mutaxassislarining huquqiy madaniyatini yuksaltirishimiz, fuqarolar va xo‘jalik subyektlariga o‘z huquq va manfaatlarini himoya qilishning samarali mexanizmiga erishishni ta’minlash imkoniyatiga ega bo‘lamiz. [6] Hozirda mamlakatimizda Legal tech va yuridik xizmat ko‘rsatish va uni rivojlantirishga doir ishlar uyg‘un tarzda amalga oshirilmoqda va ularning barchasi yuqoridagi maqsadlarga xizmat qiladi. Legal tech ham fuqarolarga, ham xodimlarga ma’lum darajada yengillik yaratishga xizmat qilib kelmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. What Is Legal Tech, and Why Is It Essential for Law Firms to Invest in It?
<https://advance.lexis.com/document/?pdmfid=1519360&crid=9652767e-9720-4690-985a-67cd75f962f0&pddocfullpath=%2Fshared%2Fdocument%2Fnews%2Furn%3AcontentItem%3A6D63-33D1-JCMN-Y09N-00000-00&pdcontentcomponentid=484280&pdteaserkey=sr3&pditab=allpods&ecomp=hc-yk&earg=sr3&prid=581c5d78-6eb8-46e7-a219-0d9b6b2d100b>
2. UK Legal Services Consumer Research Report issued
<https://advance.lexis.com/document/documentslider/?pdmfid=1519360&crid=1f3e7871-e402-48ca-90b2-c0fd73e547f6&pddocid=urn%3AcontentItem%3A62VT-5TK1-JDG9-Y1YH-00000-00&pddocumentnumber=4&pdactivecontenttype=urn%3Ahlct%3A16&pdsortkey=relevance%2CDescending&pdworkfolderid=&pdssubdataitemid=&pdupdateid=&pdalertresultid=&pddocfullpath=%2Fshared%2Fdocument%2Fnews%2Furn%3AcontentItem%3A62VT-5TK1-JDG9-Y1YH-00000-00&pdcontentcomponentid=438639&pdcontentversion=&pdtrackchangesavailable=&action=linkdocslider&pddocumentsliderclickvalue=next&ecomp=g2x8k&prid=c0650f06-f081-4dac-b6b8-dfb810708098>
3. What Is Legal Tech, and Why Is It Essential for Law Firms to Invest in It?
<https://advance.lexis.com/document/?pdmfid=1519360&crid=9652767e-9720-4690-985a-67cd75f962f0&pddocfullpath=%2Fshared%2Fdocument%2Fnews%2Furn%3AcontentItem%3A6D63-33D1-JCMN-Y09N-00000-00&pdcontentcomponentid=484280&pdteaserkey=sr3&pditab=allpods&ecomp=hc-yk&earg=sr3&prid=581c5d78-6eb8-46e7-a219-0d9b6b2d100b>
4. F. Otaxonov. Yuridik faoliyat va yuridik xizmat tushunchasi va mohiyati. (2016)
https://www.norma.uz/oz/bizning_sharhlar/yuridik_hizmat
5. F. Alimardon. “Legal tech” tushunchasi va ahamiyati (2024)
<https://huquqburch.uz/legal-tech-tushunchasi-va-ahamiyati/#:~:text=%E2%80%9CCElegal%20tech%E2%80%9D%20kasbiy%20yuridik%20faoliyat,rsatishga%20ixtisoslashgan%20biznes%20sohasi%20hisoblanadi.>
6. F. Otaxonov. Yuridik faoliyat va yuridik xizmat tushunchasi va mohiyati. (2016)
https://www.norma.uz/oz/bizning_sharhlar/yuridik_hizmat
7. Kenjaev, S. (2017). Innovation Offshoring Performance/submitted by Sherzod Kenjaev (Doctoral dissertation, Universität Linz).
8. Erkinjon o'g'li, L. A. (2024). SUYAK QADIG'I HOSIL BÒLISH PATOLOGİYALARNI ERTANGI DAVRLARDA ANIQLASH VA DAVOLASH. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADOIQOTLAR JURNALI, 1(3), 143-147.